

Dnr II-0401
/NAW

Hörselskadades Riksförbund
Box 6605, 113 84 Stockholm
besöksadress: Gävlegatan 16
tel: +46 (0)8-457 55 00
texttel: +46 (0)8-457 55 01
fax: +46 (0)8-457 55 03
e-post: hrf@hrf.se
www.hrf.se

2011-09-15

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM
registrator@education.ministry.se

Yttrande över betänkandet Tid för snabb flexibel inläring (SOU 2011:19)

Sammanfattning

Hörselskadades Riksförbund, HRF anser att utredningens förslag kraftigt försämrar hörselskadades möjligheter att nå målen i SFI. I och med att utredningen har satt för snäva tidsramar, kommer förslaget troligen att medföra att ett stort antal hörselskadade utesluts från möjligheten att påbörja eller fullfölja utbildningen. Det måste finnas möjlighet till längre studietid än 24 månader på grund av särskilda skäl. Det måste finnas likvärdiga förutsättningar för alla studerande om en tidsbegränsning ska fungera.

HRF stödjer utredningens förslag att främja den interkommunala samverkan bland annat för att öka möjligheten för kommunerna att erbjuda hörselskadade en tillgänglig undervisning genom samutnyttjande av resurser och kompetens.

Hörselskadade i SFI

Andelen hörselskadade bland studerande i SFI/svenska som andraspråk är högre än bland befolkningen i Sverige generellt. Många SFI-studerande talar inte om att de hör dåligt. En del vet inte ens själva att de har nedsatt hörsel. Trots detta är hörselkontroller inte en del av rutinerna för att identifiera studerandens förutsättningar och behov.

Utöver nedsatt hörsel finns det många som också har tinnitus och/eller ljudöverkänslighet. Tinnitus ökar genom stress, oro, trötthet och det blir en ond cirkel. Personer som har tinnitus har inte sällan stora problem med koncentration. Tinnitus som fenomen är inte känt i flertalet av de länder som SFI-studerande kommer ifrån, vilket också bidrar till oro. Man förstår inte vad tinnitus är, om det är farligt eller ofarligt, om det är inbillning eller verklighet, om det finns någon behandling. Många vågar inte heller om detta prata med sin omgivning.

Mer känsliga för samtalsstörande buller

Hörselskadade är mer känsliga för störande omgivningsljud. En hörselnedsättning innebär att ljudet hörs svagare, samtidigt som det förvrängs och blir otydligt. Dessutom försämrar en hörselnedsättning förmågan att sortera bort oönskade ljud, till förmån för de ljud vi vill höra. Det här innebär att i miljöer med mycket omgivningsljud blir det svårt för ett hörselskadat öra att urskilja samtal; röstljudet flyter ihop med de andra ljudintrycken. Även svagt buller, till exempel sorl, kan vara ett kommunikationshinder för personer som hör dåligt.

Svenska språket - särskilt svårt för hörselskadade

En hörselskadad person har svårare att uppfatta konsonanter än vokaler. I svenska språket är det konsonanterna som står för huvuddelen av informationen. Dessutom har svenskan många konsonantkombinationer som kan vara svåra att uppfatta.

Extra svårt att uppfatta ett nytt språk

En person som lyssnar på ett annat språk än sitt modersmål är mer känslig för störande omgivningsljud. Av detta följer att en hörselskadad person som lyssnar på svenska som andraspråk är ännu känsligare för störande ljud. Hörselskadade personer med annat förstaspråk än det som används behöver alltså en mycket tydlig och tillräckligt stark talsignal.

Konsekvenser av en hörselskada

Idag är det vanligt att studenten och dess lärare inte känner till hörselskadan. Det råder stor okunskap om hörselnedsättningens konsekvenser i språkinläring och hur man pedagogiskt möter detta. Alltför ofta sker undervisningen i otillgängliga lokaler med dålig ljudmiljö och avsaknad av hörhjälpmedel.

Det är mycket ansträngande att följa med i samtal och i undervisning när det är svårt att uppfatta vad som sägs. Ansträngningen medför trötthet och muskelanspänning vilket leder till svårigheter att koncentrera sig och att komma ihåg saker. Många hörselskadade SFI-studerande har en hög frånvaro på grund av de symptom som orsakas av hörselnedsättningen.

HRF om utredningens förslag

Utbildning i svenska för invandrare får påbörjas senast inom ett år innan det att en person första gången folkbokfördes i en kommun.

HRF anser att det är för kort tid. När man kommer till ett nytt land, oavsett motiv, är det mycket som händer. Att som hörselskadad ta tag i sin hörselsituation utöver allt annat som ska fungera såsom bostad, sysselsättning med mera kan för många tyckas vara övermäktigt i början.

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare under sammanlagt högst två år.

En generell tidsgräns utan möjlighet till undantag kommer att få förödande konsekvenser för en stor grupp hörselskadade SFI-studerande. Studerande som läser svenskundervisning för invandrare utgör en mycket heterogen grupp, med skilda

förutsättningar och bakgrunder. Många personer med funktionsnedsättning som invandrat till Sverige har kort utbildningsbakgrund på grund av att de har haft svårigheter i sina hemländer att få studera. En hörselskada kan påverka språkinläringen så mycket att personen har behov av lägre studietakt. Det kan även ta tid att man upptäcker hörselskadades behov, vilket gör att man förlorar tid. Att efter två år behöva byta till den grundläggande vuxenutbildningen skulle vara slöseri med resurser då det kommer att krävas dubbla uppsättningar av hörselkunniga lärare och hörselanpassad studiemiljö.

Införandet av en tidsbegränsning som innebär att en stor grupp av de studerande i SFI inte når uppsatta mål är att institutionalisera ojämlikhet genom att hänvisa till formellt lika villkor.

Rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare upphör helt fyra år efter att en person första gången folkbokfördes i en kommun.

Den föreslagna tiden för att delta i utbildning i svenska för invandrare är för kort. Personer med hörselskada kan behöva en längre studietid.

Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2012.

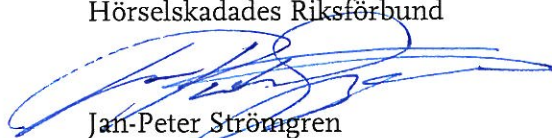
Den föreslagna tidtabellen för en övergång till en tidsbegränsning och ikraftträdandet är alltför snävt tilltagen och även orealistisk. I kapitel tre tar utredningen upp ett antal förslag till åtgärder för att tidsbegränsningen ska fungera. Flera av åtgärdsförslagen är bra, men de flesta kräver en lång tid att genomföra. Förslagen är dessutom inte formulerade som villkor för genomförande av en tidsbegränsning. Förslagen har dessutom begränsad genomslagskraft i och med att de inte berör centrala frågor som en höjning av lärarkompetensen och resurser för att driva utbildningen.

I praktiken innebär utredningens förslag att en tidsbegränsning skulle genomföras utan att de åtgärder som utredningen föreslår implementeras. Konsekvensen blir att hörselskadade och andra i behov av särskilt stöd redan från början ges dåliga förutsättningar att nå målen. HRF tycker att villkoren ska vara uppfyllda innan beslut om en tidsbegränsning fattas.

Länsstyrelserna får i uppdrag att främja samverkan mellan kommuner som bedriver SFI, i syfte att öka möjligheterna att erbjuda en differentierad undervisning.

HRF stödjer utredningens förslag att främja den interkommunala samverkan bland annat för att öka möjligheten för kommunerna att erbjuda hörselskadade en tillgänglig undervisning genom samutnyttjande av resurser och kompetens.

Med vänliga hälsningar
Hörselskadades Riksförbund

Jan-Peter Strömberg
förbundsordförande